

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

פרשת תצוה - זכור גילוי ק"י - שנה ג' | אדר תשפ"ו

י"ל ע"י ק"ן תר"ג לזכור הרבנים
לשבות נשמת הרבני הנגיד הנכבד
הרה"ח ר' אריה (ליבל)
בהרה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פנינים מאירים לשולחן השבת

פר"ס התורה

פשוט

אבנים שקופות

והאבנים תהיון על שמות בני ישראל (שמות כח, כא)

מדוע נאמר שהאבנים תהיינה על השמות, הלא בפשוט נראה להיפך, שהשמות היו חקוקים על האבנים, ולא האבנים על השמות.

פשוט נפלא אמר הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע: החקיקה על אבני החושן לא היתה בצד החיצוני של האבן, כי כלפי חוץ היו האבנים חלקות, ורק בצד הפנימי, שם חקקו את האותיות, ומאחר שהאבנים היו שקופות כזכוכית, היו רואים מבחוץ את האותיות החקוקות מבפנים. זה הפשוט בפסוק והאבנים תהיינה 'על' שמות בני ישראל, שהשמות לא היו חקוקים על האבנים מבחוץ, אלא החקיקה היתה טמונה בפנים, כך שהאבנים היו על השמות.

רמז

נר' בתוך בני ישראל

וְשָׂכַנְתָּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות כט, מה)

רמז נאה בפסוק זה כותב הגאון רבי בנימין הכהן יהונתן זצ"ל, מרבני ג'רבה, ורב העיר זוארה בלבד, בספרו 'תורה מציון': האות האמצעית של המילה 'בני' - ה' נ"א, והאות האמצעית של 'ישראל' - ה' י"א, ויחדיו הם אותיות 'נר', רומז על הכתוב (משל כ, כז) נר ה' נשמת אדם, וידוע שנשמתו של יהודי היא 'חלק אלו-ה ממעל', אשר זהו ענין השראת השכינה בישראל, שהנשמה שהיא חלק אלו-ה ממעל שורה בתוך כל בני ישראל. וזה הרמז בפסוק וְשָׂכַנְתָּ - השראת השכינה היא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - 'בתוך' היינו באותיות האמצעיות של 'בני ישראל', שהם אותיות 'נר', והיינו שהנשמה שהיא חלק אלו-ה ממעל.

דרוש

שמן זית - ולא שמן זיתים

וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת (שמות כו, ט)

מדקדק בעל 'פנים יפות' מדוע נקרא השמן בלשון יחיד שמן זית, ולא שמן זיתים'. מדרש זה הוא מחדש: בכל הזיתים שהוציאו ממצרים היה חשש שמא נטמאו, והם עלולים לטמא את השמן. תיכף כאשר השמן יצא מהזית, ושמן שנשטא פסול להדלקת המנורה. לפיכך, הקפידו לטחוט כל זית לעצמו, ולא סחטו שני זיתים יחד, יען כי שני זיתים יש בהם שיעור 'כביצה', שיעור הראוי לטמא את השמן, לכן אמר הכתוב וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת, ולא שמן זיתים'. להורות שלא יכתוש שני זיתים ביחד אלא כל זית לעצמו.

סוד

גלגולי הנשמה של משה

וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות כו, ט)

הפרשה הקדומת מסתיימת במילים (שמות כו, יט) וְכָל יְהִיָּה חֲצֵר נְחֹשֶׁת, וסמוך אליו בפרשתנו נאמר וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כותב בעל 'מגלה עמוקות', שאננם שמו של משה רבינו לא נזכר בפרשת תצוה, אך הוא נרמז כאן, כי כתבו המקובלים שהתיקון של נשמת הבל היה כאשר בא לעולם אחר כך בנשמת שם, ושוב בנשמת נח, ושוב בנשמת משה רבינו. וזהו הרמז כאן וכל יְהִיָּה חֲצֵר נְחֹשֶׁת - אותיות 'נח שת', הם שני הגלגולים הראשונים, וסמוך לו - 'ואתה תצוה', אתה משה הוא הגלגול השלישי לאחר נח ושת.

מבאר על כך החתם סופר, שחצר המשכן רומז על העולם הזה שהוא פרוודו לעולם הבא, והעולם הזה נבנה תחילה על ידי שם, שנמנו הושתת העולם, ואחר כך על ידי נח, ולכן יתדות החצר נעשו 'נחשת' - נח שת, אבל אהל מועד עצמו, בו עבדו העבודה, הוא כנגד עולם הבא, ושם נאמר 'ואתה תצוה' - זאת היא עבודתו של משה רבינו, ליכות את ישראל לעולם הבא על ידי קיום התורה.

בגדי הַכֹּהֵנָה, וְיָמֵי הַמִּלּוּאִים

נושאי הפרשה:

- שמן למאור • בגדי הכהנה • האפוד • החושן • המעיל • הציץ • קרננות ימי המלוואים • קרנן התמיד • מנוי כהן גדול לדורות • קרנן התמיד • השראת השכינה בישראל • מנבח הנזב.

לאחר שלמדנו בפרשת תרומה על הצווים לעשיית המשכן וכליו, אנו עוברים בפרשת תצוה ללמוד על הצווים לעשות את הבגדים שלבשו הכהנים. ואלו החלק השני של הפרשה עוסק בסדר עבודת שבועת ימי המלוואים לפני חנפת המשכן.

שלש אבנים, ובסך הכל 12 אבנים, עליהם נחקקו שמות 12 השבטים, לפי סדר לידתם.

כדי שהחושן לא יזוז ממקומו הוא נקשר לאפוד בשרשרות זהב מלמעלה, ובחוטית תכלת מלמטה.

ה. הנחת תפילין

המעיל היה כולו תכלת, ופתח בית הצוואר היה כפול ומחוקק לתוכו למען לא ייקרע. בתחתיתו היו פעמוני זהב וכדורי בד עשויים כרימון.

על מצחו ולבש הכהן הגדול ציץ זהב שנחקק עליו 'קדש להויה', והוא נקשר בחוטי תכלת אל עורפו, הציץ היה מכפר על דם וחלב שהוקרבו בטומאה. בין הציץ למצנפת הניח הכהן הגדול תפילין.

ו. השראת השכינה

מש ערבנו הצטווה לקדש את הכהנים ולמנותם לתפקידים, על פי סדר מיוחד של העבודה שבועת ימי המלוואים [ראה מסגרת].

שבועת ימי המלוואים הקריב משה את קרנן התמיד בבוקר ובין הערביים, וכן את מנחת התמיד, וניסך יין על המזבח, כפי שמקריבים לדורות בכל יום. על ידי כל הקרנות הללו התקדש המזבח והקב"ה השרה שכינתו בישראל.

גם במשך הדורות, כל המתמנה לכהן גדול, צריך ללבוש את שמנות הבגדים במשך שבוע ימים.

ז. עץ מצופה

מבנה הזהב הפנימי היה עשוי עץ מצופה זהב, והוא הוצב באהל מועד, עליו הקטירו בכל יום בבוקר ובערב את קטורת הסמים, וגם הכהן הגדול הָוָה על המזבח ביום הכיפורים מדם הפר והשעיר, אך חל איסור להקריב על המזבח כל קרבן אחר.

התורה וההפטרה

בשבת זו, לאחר קריאת הפרשה, קוראים את פרשת זכירת מעשה עמלק, ועל כן מפטירים בספר שמואל, אודות שאול המלך שהצטווה מפי שמואל הנביא להילחם בעמלק ולהכריחו לגמרי, והעונש שנענש כשלא הרג את אגג מלך עמלק ואת מיטב הצאן והבקר.

א. טחינת זיתים

בני ישראל הצטוו לתרום למשכן שמן מזיתים משובחים שהתבשלו בראש העץ. מכל גרגר זית כותשים במכתשת רק טיפה אחת של שמן וך ללא שמרים, וזהו השמן למאור. אחר כך מעבירים את הזית לטחינה בריחיים לייצור שמן שאינו זך, המשמש למנחות. בשמן הזך הוליקו הכהנים את המנורה במשכן. הנרות דלקו רק בלילה, ולשם כך הניחו בכל בוקר במנורה שמן בשיעור 'חצי לוג' הדולק מערב עד בוקר.

ב. משבצות פשתן

הכהנים התקדשו לכהונה על ידי לבישת בגדי כהונה לכבוד ולתפארת, שנעשו על ידי חכמי הלב, שלקחו מהעם תרומות עבור עשיית הבגדים: זהב, צמר צבוע בתכלת, וארגמן, ותולעת-שני. כהן הדיון לבש 4 בגדים: מנסיים, כתונת, אבנט, ומגבעת. והכהן-הגדול לבש עוד 4 בגדים: מעיל, אפוד, חושן, וציץ. כהן שעבד בלי אחר הבגדים, התחייב מיתה.

סדר הליבישה היה כך: א. הכהן-הגדול לבש תחילה על בשרו 'כתונת-תשבץ' - חלוק מפשתן הארוג בדוגמת נוי כעין משבצות למושבי הילומים. ב. על הכתונת חגרו את האבנט. ג. אחר כך לבש את ה'מעיל' - חלוק העליון מתכלת. ד. עליו לבש את ה'אפוד' וה'חושן'. ה. ועל ראשו - כובע המצנפת.

ג. שבת בגדים מיוחדים

האפוד נאמר מחוטים מיוחדים, כשבכל חוט נשזרו 28 חוטים - חוטי זהב עם חוטי תכלת ארגמן ותולעת שני. האפוד נלה מאחורי גב הכהן עד כפות רגליו, וממנו יצאה המורה. מעל המורה נתפרו שתי כתפות שעלו עד הכתפיים, בראשם הותקנו משבצות זהב בהם נקבעו 'אבני שוהם', עליהם נחקקו שמות השבטים, למען יראה ה' את שמותיהם ויזכור צדקותם.

ד. ארבע שורות

החושן, בא לכפר על דינים שקלקלו את המשפט, והוא היה עשוי אריג ברוחב זרת ובארץ פעמיים זרת, את הבד הארוך קיפלו באמצעו, והניחו בתוכו כתב של שם המפורש הנקרא 'אורים ותומים'. על גבי החושן היו ארבע שורות, זו מעל זו, של אבנים טובות, בכל שורה

לעשות נחת רוח

בדברי רש"י אנו לומדים על היסוד החשוב בחיי יהודי: לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו!...

עלה הוא לה' ריח ניחוח אשה לה' הוא (שמות כט. יח) ריח ניחוח - נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני (רש"י). והקטרת המזבחה על העלה לריח ניחוח לפני ה' (שמות כט. כה) לריח ניחוח - לנחת רוח למי שאמר ונעשה רצוני (רש"י).

אילו היו לך בהמות...

בספר חסידים מובא הסיפור הבא: היה פעם רועה בקר וצאן, נבער מדעת שלא ידע אפילו להתפלל תפילה ראויה, אולם לבו היה כוער באהבה רבה להקב"ה, והיה חפץ לעשות נחת רוח לבוראו ולהתפלל לפניו, אך מאחר שלא ידע כיצד מתפללים, היה מתפלל בכל יום בתמימותו: 'רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך, שאילו היו לך בהמות והיית נותנם לי לשמור, למרות שלכל האנשים אני שומר על הבהמות רק תמורת שכר, אך מרוב אהבתי אליך בכל לבבי הייתי שומר את בהמותיך בחינם', כך היה הרועה מתפלל ברגש נפלא לפני הקב"ה.

יום אחד, עבר שם תלמיד חכם ששמע את תפילת הרועה, והשתיק אותו באומרו: שוטה, אל תאמר דברי הבאי כאלו. אמר לו הרועה: ומה אעשה שאיני יודע כיצד מתפללים? עמד אותו תלמיד חכם, ולימדו סדר ברכות וקריאת שמע ותפילת שמונה עשרה. אך כאשר רק הלך התלמיד חכם משם, שכח הרועה את כל מה שלימדו, ושוב לא ידע כיצד להתפלל, והחליט שלא יתפלל כלל, כי לא רצה לחזור על התפילה הישנה של 'אילו היו לך בהמות לשמור...', כי החכם ההוא אמר לו שאסור לומר דברים כאלו.

בלילה ההוא, הראו משמים לאותו חכם בחלום: 'לך אמור לרועה שיאמר מה שהיה רגיל לומר, ואם לא תלך, תיענש משמים, כי גזלת לי אחד מן העולם הבא!'

חזר אותו חכם אל הרועה ואמר לו שימשיך בתפילתו הזכה, אשר כל מטרותיה היתה רק לעשות נחת רוח לבוראו.

החליל, הגלגולים, והמטבע

פעם הודיעו מן השמים למרן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע,

לב לדעת

הכרת והבנת מושג בתורה

אורים ותמים | ונתת אל השן המשפט את האורים ואת התמים (שמות כה, ל)

בתוך כפלי החושן הניחו את האורים והתמים, לדעת רש"י, זהו כתב של השם המפורש, וכן מבואר בוהר הק' (ח"ב דף רלד, ב) שהאורים הוא שם של מ"ב אותיות ה'תומים' הוא שם של ע"ב אותיות. אולם בספר 'הכתב והקבלה' הוכיח בדעת הרמב"ם שלא היה כתב של שם המפורש בתוך החושן, אלא שנים עשר האבנים הם עצמם האורים ותומים. ואילו האבן עזרא פירש (כמובא ברמב"ז) שאורים ותומים היו צורות של כסף וזהב שהניחו אותם בתוך החושן, ובשעת הצורך הוציאו אותם ושאלו בהם, אך הרמב"ן דחה דבריו.

הגמרא מבארת (יומא עא, ב) כיצד שואלים באורים ותומים? כהן גדול לבוש שמונה בגדים, עומד פניו כלפי הארון, והשואל פניו כלפי השכינה, ושואל בקול נמוך: 'האעשה דבר פלוני?' ומיד רואה הכהן אותיות מאירות ובלטות בחושן, וברוח הקודש ידע הכהן לצרף את האותיות הבולטות להבין את משמעות התשובה שקיבל משמים.

ענינים לראות

הבנת מילה אחת בתורה

תחרה | שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג פפי תחרא יהיה לו (שמות כה, לב)

'שלחן השבת מכוסה במפה לבנה עם סימנת של תחרה נאה, כראוי לכבוד שבת קודש'. בימינו המילה 'תחרה' משמשת ככינוי ליריעת בד עשויה באריגה של נקבים-נקבים.

שיבוש זה נובע כנראה מהבנה לא נכונה של הפסוק 'מעשה ארג פפי תחרא', כאילו כוונת הכתוב שהמעיל היה עשוי באריגה של תחרה. אולם הפירוש הנכון של המילה 'תחרא' הוא: 'שריון', דהיינו מלבוש עשוי ברזל שלובשים אותם במלחמה כדי להיגנל ממכת חרב, ועל כך אמר הכתוב שפי המעיל יהיה ארוג לתוכו באריגה כפולה כמו שהיו עושים בבגד השריון, וכן תרגם אונקלוס 'כפוש שרין', וכן כותב רש"י: 'כפי תחרא - למדנו שהשריונים שלהם פיהם כפול לתוכן'.

אזניים לשמוע

כללי רש"י הק' בדקדוק הלשון

שרשת או שרשרת | ועשית על החשן שרשת גבלת מעשה עבת זקב טהור (שמות כה, כב)

קלונמוס, הוא מאותם בודדים ביישבתו, שעדיין לא הצטרפו ללומדי ונבחנו 'תורה שבכתב' דבר יום ביומו... היה זה ביום שני פרשת תצוה, כאשר ראה את חבריו עורכים את המבחן ברצינות, וביקש להוכיח להם שהוא יכול לענות על התשובות גם בלי ללמוד.

אחת השאלות היתה: לדעת רש"י, מה ההבדל במשמעות בין 'שרשרות זהב' ובין 'שרשרות זהב'? הוא ניחש שהתשובה היא שאין כל הבדל ביניהם...

רק בסיום המבחן גילה כי הוא טעה, ועוד באותו היום החל ללמוד את הפרשה עם רש"י, ולמד את האמור בפסוק (פרק כ"ח), 'ששתי טבעות זהב הותקנו בגבול העליון של החושן, אל הטבעות הכניסו שרשרות זהב. בפסוק י"ד הם נקראים בשם 'שרשרת זקב', ובפסוק כ"ב הם נקראים בשם: 'שרשרת'.

רש"י מפרש שהמילה 'שרשרת' היא מלשון 'שורשים', דהיינו שהם אוזניים ומחזיקים את החושן כמו ששורשי האילן מחזיקים את האילן. ואילו המילה 'שרשרת' אינה מלשון שורשים, אלא מלשון 'שלשלת' המוזכרת במשנה (כי האות ל' מתחלפת באות ר').

אמנם רש"י מביא את שיטתו של מנחם בן סרוק שגם המילה 'שרשרת' היא מלשון שורשים, והאות ר' היא אכן אות נוספת ומיותרת (לפני האות ת'), כמו שיש לפעמים אותיות מיותרות, כדוגמת האות מ' של המילה 'שלשום', או האות מ' שבמילה 'ריקים'. אולם רש"י שלל את דבריו וכותב: 'ואיני רואה את דבריו!'

לדעת חכמה ומסר להבין

פניני מוסר, חכמה, וחיוק, מתוך פסוקי הפרשה

מקוה בחצר המשכן...

ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד ורחצת אתם במים (שמות כט, ד)

שנה אחת, בשבת פרשת תצוה, אחר סיום קריאת התורה, שאל גאב"ד בריסק הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק זי"ע את משתתפי המנין: איזה דבר היה בחצר המשכן, והוא לא מופיע מפורש בפסוקים? כאשר הם לא ידעו להשיב, השיב הגר"ז בעצמו: בחצר המשכן היה מקוה טהרה! כך קראנו בפרשה, שציוה הקב"ה למשה להקריב את אהרן ובניו אל פתח אהל מועד, ושם בחצר אהל מועד 'ורחצת אותם במים, ורש"י מפרש: 'זו טבילת כל הגוף' הרי שבחצר המשכן היה מקוה!

ההוצאות השוטפות...

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליהם שמן זית זך (שמות י"ג, ב)

בשאר נדבות המשכן, המזוכרות בפרשת תרומה, שכללו דברים יקרים מאד, זהב כסף ואבנים יקרות, לא מצאנו לשון ציווי, ומדוע דווקא ביחס לשמן, שהוא זול יחסית, נאמר לשון ציווי?

אמר המשפיע הגה"צ רבי מענדל פורטפאס זי"ע [ויש מביאים זאת בשם גאב"ד פוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה

שם ירצה לראות עבודת ה' בלתי לה' לבדו, ילך להרי קיטוב. כשהגיע למקום ההוא, ראה רועה צאן בשם ר' מאיר עומד על ההר, ואומר כמה פעמים בכלות הנפש 'רבונו של עולם, אני אוהב אותך כל כך, אני רוצה לעשות נחת רוח לפניך, אבל איני יודע ללמוד ולהתפלל, רק חליל יש לי, ואנגן בו לכבודך'. הוציא הרועה את החליל, ניגן שעה ארוכה. כך המשיך בניגוניו זמן רב עד שאולו כוחותיו.

כשהתחזק מחולשתו, אמר שוב: רבונו של עולם, אכן ניגנתי בחליל לפניך, אבל מה עוד אני יכול לעשות נחת רוח לפניך?

החליט הרועה שיתגלגל ויתחפך כל גופו לכבוד השי"ת, ומיד התחיל להתגלגל הרבה פעמים כשראשו לארץ ורגליו למעלה, וכל הזמן אמר בהתלהבות 'רבש"ע, אני עושה זאת רק לכבודך, שיהיה לנחת רוח אליך'.

כך עשה עד שנפל בחלישותו, וכשהתחזק אמר שוב: רבונו של עולם, מה עוד אני יכול לגרום לך נחת רוח. עד שהחליט לתת להשי"ת את כל מה שיש לו בכיסו. הוא מצא בכיסו מטבע של פרוטה ואמר בהתרגשות: 'רבש"ע, אתה מקבל את מנחת העני, קבל נא גם את מנחתי'. הוא לקח את הפרוטה וזרקה כלפי מעלה... והעיד הבעש"ט, שראה כמין יד של אש יורדת משמים ומקבלת את הפרוטה.

אחר כך נענה הרועה ואמר: רצוני עז לתת לך מתנה חשובה יותר, אבל אין לי יותר מזה לתת לך. אבל, אוילי עשיתי פעם איזה מצוה ויש לי שכר בעולם הבא, אני מעניק לך את חלקי בעולם הבא, וקבל נא את מנחתי זאת, את כל מה שיש לי אני נתן לעשות נחת רוח לפניך...

כהנמן זי"ע: קל יותר להשיג תורמים להקמת מבנה מפואר, אפילו אם מדובר בהון עתק, מאשר להשיג תורמים להוצאות הקבועות והשוטפות של המאור וכדו', משום שתורמה לבניין היא תרומה חד פעמית, ואילו ההוצאות למאור הן הוצאות קבועות ללא הגבלה. ומה עוד, שהרי על הבניין מתנוסס שמו של הנדיב, מה שלא קיים בהוצאות השוטפות. זאת ועוד, עצם הקמת הבניין גורמת לנדיב סיפוק רב, שאינו קיים בתרומה להוצאות השוטפות. לכן בתרומת הזהב והכסף וכדו' לא היה צורך בציווי מיוחד, אבל לגבי תרומת השמן זית למאור, שזו הוצאות קבועה ושוטפת, נדרשה ציווי מיוחד!

ללמוד לדבר...

ונשמע קולו בבואו אל הקדש (שמות כה, לה)

מבואר בגמרא (פסחים פח, ב) שהמעיל בא לכפר על לשון הרע. אם כן, לכאורה היה המעיל צריך להיות דוגמא לשתיקה, ומדוע דווקא המעיל השמיע קול פעמונים? אלא, אמר הגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זי"ע: בא הכתוב ללמדנו, שזהירות מאיסור לשון הרע, אין הכוונה לשתוק כל היום, אלא אפשר לדבר ולדבר, רק לדעת מה מותר לדבר!

טהורה - עומדת לעד! ויקחו אליהם שמן זית זך כל דבר הנעשה במחשבה טהורה לשם שמים, בלי נגיעות ופניות ומחשבות זרות, בבחינת שמן זית זך בלי שמרים, סופו להתקיים תמיד לעולם ועד - להעלת נר תמידי. (ארץ צבי, להגה"ק מקוה"גלוב זי"ע)

קול הפעמונים בתוך קודש הקדשים!?

מהי כוונת התורה הק' בפסוק וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ - לתוך קודש הקדשים או להיכל? | וגם: האם הכהן גדול נכנס לקודש הקדשים גם באמצע השנה?

בפרשתנו אנו לומדים על שמונת בגדיו של הכהן הגדול, ומהם ארבעה בגדים הנקראים 'בגדי זהב', ואחד מהם הוא המעיל שהיו עליו פעמוני זהב שהשמיעו קול. על כך אומרת התורה (שמות כח, לה) וְהָיָה עַל אֹהֶרֶן לְשִׁרְתָּ וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנָי ה' וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת.

ישמעו ויתרחקו

דבר פלא אנו מוצאים בפירושו הרשב"ם כאן, המפרש פסוק זה לגבי כניסת הכהן הגדול לקודש הקדשים ביום הכיפורים, וז"ל: 'זלפי שציוה הקב"ה (ויקרא טז, יז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו, לכך ציוה הקב"ה ונשמע קול בבואו, ויתרחקו השומעים משם'.

כל הלומד דברים אלו כרשב"ם עומד משתומם, שהרי הכהן הגדול לא נכנס לקודש הקדשים ביום הכיפורים עם המעיל, אלא עם בגדי לבן בלבד, כמו שנאמר בפרשת אחרי (ויקרא טז, ג-ד) בְּצֵאת יָבֹא אֹהֶרֶן אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגו' כְּתִנֶּת בְּדִ קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי בְדֵי יְהִי עַל בָּשָׂרוֹ וּבְכַנְּנֵת בְּדֵי יַחְזֵר וּבְמַצְנֶפֶת בְּדֵי יִצְנַף, ופירש שם רש"י: 'מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ, שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אלא בארבעה, ככהן הדיוט'.

להוציא מלאכים

אך באמת דברים דומים אנו מוצאים גם ברמב"ן כאן שכתב, שפסוק זה רומז למה שאמרו בירושלמי מסכת יומא (פ"א ה"ה), על הכותב ביום הכיפורים 'זלפי שציוה הקב"ה ונשמע קולו, כמי שיקרא הוציאו כל איש מעלי, והיינו להוציא משם את המלאכים, ויבא הכהן לעבוד את המלך ביחוד, וכן בצאתו ישמע קולו בפעמונים, שייודע הדבר כדי שיוכלו המלאכים משרתי המלך לשוב לפניו.

על כל פנים, גם כאן עולה התמיהה, שהרי הכהן הגדול לא נכנס לקודש הקדשים כלל במעיל, אלא בבגדי לבן בלבד, אתמהא!

אות חיים

עוד יותר מפורשים הדברים בפירושו האברבנאל שכתב וז"ל: 'שהיה השמעת קול הפעמונים כדי שידעו מבחוץ כי הכהן חי, כי אילו היה מת לא היו נשמעים, וזהו שאמר ונשמע קולו וגו' ולא ימות, כמו שאמרו חז"ל (יומא ט, א) בכהני בית שני שאם היתה אמונה רעה בלבם היו מתים בהיכנסם למקדש, וכאשר לא היו שומעים פסיעותיו היו יודעים שהוא בחטאו מת, ולכן נאמר ונשמע קולו וגו' בבואו אל הקדש ובצאתו ולא ימות, עכ"ל. הרי מפורש בדבריו שהכהן גדול היה נכנס עם הפעמונים לתוך קודש הקדשים, והם השמיעו קול לאות שהוא חי.

והוא פלא עצום ונשגב, שהרי פשוט ואין צורך לומר שלא נעלם מדברי האברבנאל פסוק מפורש בתורה שהכהן הגדול לא נכנס לקודש הקדשים עם המעיל, ומה גם שהאברבנאל עצמו בפרשת אחרי כתב: 'ביום הכיפורים צוה יתברך שבהיכנס הכהן גדול לפניו לפני מקום השכינה והכבוד, לא ילבש בגדי זהב, כי אם בגדי בד לבנים, ועיי"ש שכתב שם ארבעה טעמים מדוע לובש הכהן הגדול דווקא בגדי לבן.

המדרש חולק?

יש מי שרצה לומר, שאכן אין זה דבר מוסכם שהכהן הגדול נכנס רק בבגדי לבן לקודש הקדשים, כי יש שיטה שהוא נכנס עם כל הבגדים לקודש הקדשים!

כך אנו מוצאים באבן עזרא (פרשת אחרי) שכתב על הפסוק 'כתנת בד קודש' וז"ל: 'ולא הזכיר האפוד והחשן ומעיל האפוד, כי כבר הזכיר ונשמע קולו בבואו אל הקדש'. הרי מבואר בדבריו שבאמת נכנס לקודש הקדשים עם שמונה בגדים. והעיר בזה בהערות וביאורים על הספר 'מאמר יום טוב' (ביאור על אבן עזרא), שהאבן עזרא חולק בזה - כדרכו בכמה מקומות - על המבואר בתורת כהנים ובגמרא, וסובר שאכן הכהן גדול לבש שמונה בגדים ביום הכיפורים בקודש פנימה.

וציין שם לדברי המדרש רבה (ויק"ר כא, ז) על הכתוב 'בצאת יבוא אהרן'

ו"ל המדרש: 'ר' יהודה ברבי אלעזר אמר בשלשים וששה זוגין, בשלשים וששה רמונים, ורבנן אמרי בשבעים ושנים זוגין, ובשבעים ושנים רמונים, ולכאורה מפורש במדרש שנכנסו לקודש פנימה עם המעיל.

אך ראה שם בפירוש הרש"ש ועין יוסף על המדרש שתמנה שהרי לא נכנס הכהן עם המעיל לקודש הקדשים, וכתבו שהכוונה על כניסתו להיכל, או שהכוונה על המחיתה של הגחלים שהיה עליו פעמון המשמיע קול הנקרא 'ניאשתיק' (יומא מד, ב).

גם בהיכל

אולם התייזן הפשוט יותר, ליישב את דעת הרשב"ם והרמב"ן והאברבנאל, שמה שכתבו שהפעמונים נועדו להרחיק את העם בעת כניסת הכהן גדול, אין כוונתם בכניסתו לקודש הקדשים, אלא בכניסתו להיכל, כי מבואר בגמרא (יומא מד, א) שגם כאשר נכנס הכהן להיכל היה אסור לכל אדם להיות שם, והוא נלמד מהכתוב 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש'.

בשאר ימות השנה

מהלך נוסף כותב בפרדס יוסף, על פי המבואר במדרש רבה (ויק"ר כא, ז) שאהרן היה יכול להיכנס בשאר ימות השנה לקודש הקדשים, יש לומר שאז היה נכנס בשמונה בגדים, ורק ביום הכיפורים היה נכנס בבגדי לבן.

בגדי כהונה - לכהנים בלבד

הגמרא במסכת תענית (יא, ב) ובמסכת עבודה זרה (לד, א) מספרת על מר עוקבא שהגיע לעיר גיזוק, ושאלו אותו שלש שאלות שלא ידע לענות עליהן. אחת השאלות היתה: 'במה שימש משה כל שבעת ימי המלוואים?'

רש"י מסביר שם את השאלה, שלא יתכן שמושה לבש בגדי כהונה, שהרי נאמר 'ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך', הרי שהבגדים מיועדים רק לכהנים, ומשה היה נחשב לגבי הבגדים כור והיה אסור ללבשם, ואף שהוא עבד את העבודה בימי המלוואים, לא נזכר בכתוב שהתירה לו התורה ללבוש בגדי כהונה. ומסתבר שגם לא היה כשר לעבוד העבודה בסתם בגדי חול שהוא יוצא בהם לשוק.

לא התקדשו הבגדים

אולם התוספות (ע"ז שם) מבארים ששאלתם היתה, משום שבשבעת ימי המלוואים עדיין לא התקדשו בגדי הכהונה, שהרי נאמר (שמות כט, כא) וְהָיִיתָ עַל אֹהֶרֶן וְעַל בְּגָדָיו, ועד שלא הוזע על הבגדים לא התקדשו, ולכן שאלו מה לבש משה.

המשכן - כבמה

עוד פירוש מביאים התוספות, שאפילו אם

מתקדשו הבגדים, מכל מקום במשך ימי המלוואים כשהיה משה מעמיד המשכן ומפרקו, היה המשכן נחשב כמו 'במה', ואין בגדי כהונה בבמה (ובחים ק"ט, ב).

והייתם נקיים

בהמשך הגמרא מבואר שמושה עבד בימי המלוואים 'בחלוק לכן שאין לו אימרא', כלומר חלוק שאין בו שפה. רש"י מבאר הטעם, כדי שלא יחשדוהו שמה באותה שפה הוציא מעות הקודש, משום שנאמר (במדבר לב, כב) והייתם נקיים מה' ומישראל. אך באמת היה זה חשד שאין בו ממש, שהרי באותה שעה כבר נגמרה המלאכה ולא נשאר מהמעוטה, ובשעות העבודה אין יקח מעות, אך בכל זאת כדי להיות נקיים מה' ומישראל לבש בגד שאין בו שפה.

בלי כלאיים

התוספות כותבים עוד טעמים מדוע לא היה שפה לבגד: א. בזה היה ניכר יותר שהוא חדש, כי בעינינו בגד שלא נשתמש בו הדיוט. ב. שלא יאמרו אח"כ כשישימש אהרן בכהונה גדולה, שנמצא מום במושה והעבירו אותו מכהונתו, לכך עשו למושה בגד בלי שפה שאינו מתקיים, להורות שלכתחילה נכנס לעבוד רק לשבעה ימים. ג. אימרא פירושו צמר, כמו עמרא, לפי שבשאר בגדי כהונה היו כלאיים, אקמר שאצל משה לא היה כלאים.

כללי רש"י

כללי ודרכי רש"י הק' בפרושו על התורה

לעזי רש"י

את התורה לשפה הצרפתית, שהרי לא תרגם את כל המילים בשונית, אלא מאחזירי כל הבאת לע"ז יש סיבה עמוקה. ולדבריו, באופן כללי ישנן שתי סיבות מרכזיות מדוע בחר רש"י להביא את הלע"ז:

- א. במקום שעל ידי הבאת מילה אחת מהלע"ז נחסך ביאור ארוך ומסורבל בלשון הקודש, כך שנקט לשון קצרה בהביאו את הלע"ז.
- ב. במקרה שדוברי צרפתית עלולים להיכשל בהבנת הכתוב שלא נכון, אזי נאלץ רש"י לבאר את התרגום הנכון בלע"ז ולשלול תרגום אחר. ואף שבשבילנו הוא נראה כמיותר, הרי שלהם יש צורך חיוני בדבר.

(גם על פי פנימיות התורה, ביארו צדיקים כמה סודות מדוע הביא רש"י את הלעז"ם, ואכמ"ל).

תולדות רש"י הק'

פרקי י' - סינר של הנשים הרוכבות

רק כדי שישתדל במראה זה להבין ולבאר את תבנית האפוד (מקור הסיפור הוא בספר 'שיח ספר קודש' בשמו של הרה"ק רבי יחיאל מאיר מנוסטינין זי"ע, ובספר 'ספרן של צדיקים' [חלק שני - 'ספר גן הדסים'], בשמו של הרה"ק בעל אבני נזר מסוכטשוב זי"ע).

שאלת 'תענית אסתר'

יש מי שכתב, שיתכן ומדובר באותו מעשה המובא בבית יוסף בהלכות תענית אסתר (או"ח סי' תרפ"ו) בשם ספר שבלי הלקט, מעשה שהיה אצל רש"י, כאשר ספר פעם פורים ביום ראשון, וקדמו הצבור להתענות בחמישי כמנהג, 'ובאת אשה אחת שהיתה צריכה לרכוב אצל השלטון' ושאלה לרש"י אם היא יכולה להתענות למחר (יום שישי), ולאכול היום מפני טורח הדרך, ואמר רש"י, 'תענית זה אינו מדברי תורה ולא מדברי סופרים אלא מנהג בעלמא וכו', עיי"ש. ומאחר ותענית אסתר חל תמיד בסמיכות לפרשת תצוה, יתכן שבאותו זמן אירע המעשה שזדמן לרש"י לראות את האשה שהיתה צריכה לרכוב אצל השלטון, והבין שמשמים זימנו זאת למען הבנת פרשת השבוע.

על הכתוב בפרשתנו (כח, ד) וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה חֹשֶׁן וְאַפֹּדֶוֹ, ואפוד, כותב רש"י: 'לא שמעתי ולא מצאתי בביריתא פירוש תבניתו, ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו... כמין סינר שקורין פורציני"ט שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים'. גם להלן (פסוק ו) כותב שוב רש"י: 'האפוד עשוי כמים סינר של נשים רוכבות סוסים'.

מאחורי הדימוי של האפוד לסינר שחוגרות נשים הרוכבות על סוסים, מסתתר סיפור פלאי: ביום מן הימים יצא רש"י לקודש זי"ע, מבית מדרשו שבעיר טרוויש, לפתע הגיח מולו סוס רוכב בדהרה, עליו רכובה אשת שר כשהיא חוגרת מאחוריה סינר. הצטער מאד רש"י הקדוש מדוע זימנו משמים שעניו הקדושות והשמורות תיתקלנה אפילו לרגע קל בדמות אשה.

לאחר זמן, כשעמל ויגע לכתוב את פירושו על התורה, כשהגיע לפרשת תצוה וביקש לתאר את תבנית האפוד של הכהן, התקשה כיצד לתאר ללומדים את צורתו המדויקת את האפוד, אך אז נזכר באותה אשת השר שנראתה לפניו לרגע קל כשהיא רוכבת על הסוס וחוגרת סינר, כעת הבין שלא לחינם הזדמנה לו ראייה זו, אלא

גם בימי הפורים הקדושים

על הלימוד היומי הקבוע בתורה שבכתב

לא מוותרים!

הבטחה לעולם הבא

"...שכל העוסק בתורה בין מגילה
דלילה למגילה דיומא, מובטח לו שהוא
בן עולם הבא, כך קיבלתי סתם וטעמא
לא ידענא, אבל אני אודין ואבין..."
(חתם סופר, דדושים ואגדות)

פסק הלכה

טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה, וסמך
לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה, ודרשינן אורה זו
תורה (רמ"א או"ח תרצ"ה) וכן כתב מהר"י ברי"ן...
מצוה לעסוק בתורה קודם הסעודה, והיא מגינה עליו
שלא יארע לו קלקלה בסעודה (עטרת זקנים)

10 זוכים

*ההגרלה
תיערך בין
הלומדים
והנבחנים על
הלימוד היומי
י"ג - ט"ז אדר

בימי הפורים הקדושים

מקפידים ביתר
שאת וביתר עוז
ללמוד ולהיבחן
על הלימוד
היומי הקבוע

ונכנסים להגרלה
הייחודית
על 'הגדה של פסח'
מפוארת
בכריכת עור יוקרתית

02.500.20.18

גם אותה יכול:
תתחבר, תאיד
לעצמן את החיים!

ניוזלטר יומי

גיליון שבועי

הגרלות ופרסים

שעשועי תורה

סיכומים ומבחנים

קו 'קול התורה'

אגף שיעורי תורה

זכירה עם הבנה

בשביל לזכור ולמחות – צריך להבין!

להקדים ולהכין עצמו בלימוד והבנת פסוקים אלו, על פי פירוש רש"י. לתועלת הרבים, מביאים אנו את פרשת זכור בכיבוד משולב, המבוסס על פירושו של רש"י הקדוש, בפרשת כי תצא (דברים כה, יז-ט).

כתבו כמה מפוסקי זמנינו (ראה 'מועדים וזמנים' ח"ב, קס"ה; 'ילקוט יוסף' סי' תרפ"ה ועוד) שכמו שמדקדקים מאד בפרשת זכור לשמוע כל אות, כך החפץ לצאת ידי חובת המצוה בהידור, צריך גם להבין היטב את פירוש כל מילה ומילה בפרשת זכור, ולכן לפני שמיעת פרשת זכור יש

נֶלְחָם עִמָּלֶךְ בָּךְ, כַּאֲשֶׁר - וְאַתָּה עִיף - צָמָא, עַקֵּב מַחֲסוֹר בְּמַיִם, וַיִּגַע - מִתֵּשׁ וְחִלּוּשׁ מִחֲמַת טַרַח הַדֶּרֶךְ. וְלֹא הָיָה עִמָּלֶךְ יָרָא מִפְּנֵי אֱלֹקִים וְלָכֵן הוּא לֹא נִמְנַע מִלְּהִלָּחֵם בָּךְ. עַל כֵּן אֲנִי מִצְוֶה לָךְ: וְהָיָה בְּתַנִּיחַ ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ כַּאֲשֶׁר ה' יִתֵּן לָךְ מְנוּחָה, מִכָּל אִיבֶיךָ מִסָּבִיב, בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ, אֲזִי בָעֵת הַהוּא - תִּמְחָה אֶת זְכֹר עִמָּלֶךְ - תִּכְלָה וְתִבְעַר מִהָעוֹלָם כֹּל דְּבַר שֵׁיֵשׁ בּוֹ זְכֹר לְעִמָּלֶךְ, כּוֹלֵל כֹּל אִישׁ וְאִשָּׁה, עוֹלֵל וְיוֹנֵק, מִזְרַע עִמָּלֶךְ, וְגַם אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁל עִמָּלֶךְ, כִּדִּי שֶׁלֹּא יִזְכֹּר שְׁמוֹ כְּשֵׁיֵאמְרוּ 'בְּהֵמָה זֶה הָיָה שֶׁל עִמָּלֶךְ'. כִּךָ תִּמְחָה אֶת שְׁמוֹ לְגַמְרֵי מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. לֹא תִשְׁכַּח אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמָּלֶךְ.

זְכוֹר - חוֹבָה לְזִכְרֵי תְּמִיד¹, אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמָּלֶךְ בְּדֶרֶךְ, בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם. וְכֵן עָשָׂה עִמָּלֶךְ: אֲשֶׁר קָרָה בְּדֶרֶךְ. 'קָרָה' מִלְּשׁוֹן מִקְרָה פְּתָאוּמִי, דִּהְיִנוּ שְׁכַאֲשֶׁר הָיִיתָ בְּדֶרֶךְ הוּא הִגִּיעַ בְּפִתְעָתָה פְּתָאוּם לְהִלָּחֵם בָּךְ. פְּרוּשׁ שְׁנִי: לְשׁוֹן טְמָאָה (ראה הערה²). פְּרוּשׁ שְׁלִישִׁי: לְשׁוֹן קְרִירוּת (ראה הערה³). וַיִּזְנֵב בָּךְ - עִמָּלֶךְ הִפָּה אוֹתָךְ בְּמַפְתַּח זָנָב, וְהִכְוִנָה עַל עַרְלַת הַמִּינָה, שֶׁהָיָה עִמָּלֶךְ חוֹתֵךְ עַרְלַת הַמִּינָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְזוֹרֵק אוֹתָךְ כְּלָפִי מַעֲלָה, בְּמַטְרָה לְהַטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי שָׁמַיִם עַל מִצְוֹת מִינָה. כֹּל זֹאת הָיָה כַּאֲשֶׁר נֶלְחָם נָגַד כֹּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ, דִּהְיִנוּ אוֹתָם יְהוּדִים חִלּוּשִׁים וְחֲסָרֵי כַח, אֲשֶׁר בְּגִלָּל חֲטָאִיהֶם הָיָה הָעֵנָן פּוֹלֵט אוֹתָם, וְהָיוּ הוֹלְכִים אַחֲרֵי הָעֵנָן. מִלְּחָמָה זֶה

1. רש"י (שמות כ, ח, עפ"י גור אריה) מבאר שכאשר הניקוד הוא 'זכור' - הריהו מלשון ציווי בגוף ישיר לנוכח כאילו נאמר: אתה תזכור. אולם כאשר הניקוד הוא 'זכור' אין זה מלשון ציווי בגוף ישיר, אלא הוא מלשון 'פעול' ['מקור הפועל'], שפירושו: עצם הפעולה, ללא התייחסות למי שעושה את הפעולה או לזמן שהפעולה נעשית, כי כאשר הכתוב רוצה להורות לעשות פעולה תמידית, ההולכת ומתמשכת באופן תמידי, משתמש הכתוב בלשון 'מקור הפועל', וכאילו כתוב: 'לזכור'. וכוונת הפסוק היא לומר: יש חובה לזכור תמיד (ועיי"ש ברא"ם).

2. 'קרה' - מלשון טומאה, שטימא את ישראל במעשי תועבה.

3. 'קרה' - מלשון קרירות, שהוא צינן את רתיחת הפחד שפחדו האומות מישראל, כי עמלק היה הראשון שבא להילחם בישראל, ובכך הראה לכולם שאפשר להילחם בהם. דוגמת אמבטיה רותחת שאין כל איש יכול להיכנס בה, עד שבליעל אחד קופץ לתוכה, אף שהוא עצמו נכווה, אבל קירר אותה בפני אחרים שאינם מתיראים עוד להיכנס לתוכה.

